



บทที่ 1

บทนำ

### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันรูปแบบของการประกอบอาชญากรรมได้มีการพัฒนาไปมาก มีความสลับซับซ้อน จนยากแก่การที่จะสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องร้องลงโทษได้ เช่น มีการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าเกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการติดต่อสื่อสารเพื่อประกอบอาชญากรรม เช่น การติดต่อสื่อสารกันทางโทรศัพท์ ซึ่งทำให้ยากแก่การสืบสวนสอบสวน ตลอดจนการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องร้องลงโทษได้ ฉะนั้นองค์การในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบในการแสวงหาพยานหลักฐานในการที่จะนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ มิเช่นนั้นสิ่งผิดก็จะดำรงอยู่ไม่ได้ ดังนั้นในเหตุการณ์พิเศษในบางกรณีเจ้าพนักงานของรัฐจำเป็นต้องนำวิธีการสืบสวนสมัยใหม่มาใช้ เช่น การดักฟังทางโทรศัพท์ (wiretapping) เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานในการดำเนินคดีอาญาบางประเภท แต่ก็มีปัญหาว่าเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นประเทศที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาก โดยปรากฏในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา เช่น รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 (the Fourth Amendment) บัญญัติว่า

"สิทธิของบุคคลที่จะมีความปลอดภัยมั่นคงในร่างกาย เคหสถาน เอกสาร และวัตถุสิ่งของต่อการค้น การยึด และการจับ ที่ไม่มีเหตุอันควร จะถูกล่วงละเมิดมิได้และห้ามมิให้มีการออกหมาย เว้นแต่จะโดยมีเหตุอันควร ซึ่งได้มาโดยการสาบานหรือปฏิญาณตน และหมายนั้นจะต้องระบุเฉพาะเจาะจงถึงสถานที่ซึ่งจะถูกค้น ตัวบุคคลที่จะถูกจับ และสิ่งของที่จะถูกยึด" และศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้วินิจฉัยวางหลักว่าบทบัญญัติดังกล่าวได้ขยายความคุ้มครองถึงสิทธิส่วนตัว (Right of privacy) ของบุคคลในการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ ซึ่งกระทำโดยเจ้าพนักงาน

ของรัฐ<sup>1</sup> แต่อย่างไรก็ตามก็ได้กำหนดช้อยกเว้นที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐทำการดักฟังทางโทรศัพท์ได้เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอาชญาร้ายแรงบางประเภท ภายใต้การควบคุมโดยศาล และวิธีพิจารณาที่ครอบคลุมไว้ในลักษณะ 3 (Title III) แห่ง The Omnibus Crime Control and Safe Streets Act ปี 1968

สำหรับประเทศไทยเคยมีข่าวว่าเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2531 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้นคือ พล.อ.มานะ รัตนโกเศศ พบว่าเครื่องโทรศัพท์ในห้องทำงานของตนถูกติดตั้งเครื่องดักฟัง โดยมีหลักฐานเนื่องจากได้ตรวจสอบด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยวิศวกร และไม่ปรากฏว่ามีหน่วยงานใดๆ ของรัฐบาลอ้างความลับหรือความลับตามกฎหมายใด<sup>2</sup> และจากการศึกษาระบบกฎหมายไทยในปัจจุบัน พบว่าไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐทำการดักฟังทางโทรศัพท์ เมื่อพิจารณาจากกฎหมายหลักของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ได้บัญญัติคุ้มครองเสรีภาพในการสื่อสารไว้ดังปรากฏในมาตรา 39 ซึ่งบัญญัติว่า

"บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอันใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ"

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการติดต่อสื่อสารกันทางโทรศัพท์ ก็เป็นเสรีภาพในการสื่อสารอย่างหนึ่งซึ่งได้รับการคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าว และถึงแม้ว่าในวรรคท้ายแห่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวจะกำหนดช้อยกเว้นไว้ว่า การกักการสื่อสารจะกระทำได้อีกโดยแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อรักษาความมั่นคง

<sup>1</sup> คดี Katz v United States 389 us. 347, 88 S. CT 507. 19 L. Ed 2<sup>d</sup> 576 (1967) หน้า 31

<sup>2</sup> หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ประจำวันพฤหัสบดีที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2531, หน้า 3

แห่งรัฐก็ตาม จากการค้นคว้ากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 และพระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 เป็นต้น ผู้เขียนพบว่ากฎหมายไม่เปิดช่องให้เจ้าพนักงานของรัฐทำการดักฟังทางโทรศัพท์ได้ดัง เช่นที่กฎหมายเปิดช่องให้เจ้าพนักงานของรัฐทำการสื่อสารประเภทที่เป็นเอกสาร เช่น จดหมาย ไปรษณีย์บัตร โทรเลข สิ่งพิมพ์หรือเอกสารอื่นหรือไปรษณีย์ภัณฑ์ เป็นต้น<sup>3</sup> การกระทำการของ เจ้าพนักงานของรัฐอาจมีความผิดทางอาญา<sup>4</sup> โดยผู้เขียนจะกล่าวถึงในรายละเอียดในบทที่ 4

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เกิดปัญหาทางนิติศาสตร์ว่าหากข้อเท็จจริงเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานของรัฐมีความจำเป็นที่จะต้องใช้วิธีการดักฟังทางโทรศัพท์ ในการแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในคดีสำคัญบางประเภท แต่กฎหมายไทยในปัจจุบันไม่เปิดช่อง ให้กระทำได้นั้นจะเป็นการสมควรหรือไม่ที่ประเทศไทยจะนำหลักการของกฎหมายเกี่ยวกับการ ดักฟังทางโทรศัพท์ ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งถือกันโดยทั่วไปว่าเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐไว้ เป็นฉบับแรก ๆ มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไทยในอนาคตต่อไป และหากจะ ต้องมีกฎหมาย ๆ ควรมีหลักเกณฑ์และรูปแบบอย่างไร รวมทั้งจะก่อให้เกิดข้อดี - ข้อเสีย ใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาประการใดบ้าง ซึ่งปัญหานี้ยังมีได้มีผู้ทำการศึกษามาก่อน

## 1.2 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้ จะจำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะการดักฟังทางโทรศัพท์โดยเจ้าพนักงานของรัฐเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีอาญา โดยจำกัดเฉพาะกรณีไม่มีคู่สนทนาฝ่ายใดให้ความยินยอมในการดักฟัง ไม่รวมถึงการดักฟังโดยอาศัยความยินยอมของคู่สนทนาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และไม่รวมถึงคดีแพ่ง และไม่รวมถึงการดักฟังทางโทรศัพท์โดยเอกชน โดยในเบื้องต้นจะศึกษาให้ทราบถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างอำนาจรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยและลัทธิ เสรีภาพ

<sup>3</sup> ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 105 หน้า 66 พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 มาตรา 25 หน้า 66 และพระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 มาตรา 24 และมาตรา 25 หน้า 83

<sup>4</sup> ดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 163 หน้า 69

ของประชาชนในบทที่ 2 ซึ่งจะโยงไปถึงบทที่ 3 ซึ่งเป็นเรื่องของกฎหมายต่างประเทศโดยเฉพาะกฎหมายสหรัฐอเมริกาซึ่งวางแนวทางการให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐ ในการดักฟังทางโทรศัพท์โดยคำนึงถึงปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวในบทที่ 2 ตลอดจนการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากการดักฟังทางโทรศัพท์ และในบทที่ 4 ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์ถึงกฎหมายไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการดักฟังทางโทรศัพท์ ตลอดจนข้อดี - ข้อเสีย ของกฎหมายดังกล่าว โดยทั้งนี้จะวิเคราะห์เปรียบเทียบจากที่ได้พิจารณากฎหมายสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 3 และจะนำไปสู่ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในที่สุดได้ว่าสมควรหรือไม่ที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไทยในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการดักฟังทางโทรศัพท์ และหากจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าว ควรจะมีหลักเกณฑ์และรูปแบบอย่างไร ตลอดจนจะก่อให้เกิดข้อดี-ข้อเสียอย่างไร

### 1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) ศึกษาถึงความหมายและประวัติความเป็นมาของการดักฟังทางโทรศัพท์ กฎหมายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากการดักฟังทางโทรศัพท์ กฎหมายเกี่ยวกับการดักฟังทางโทรศัพท์โดยเจ้าพนักงานของรัฐในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา
- 2) วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดักฟังทางโทรศัพท์โดยเจ้าพนักงานของรัฐกรณีเกิดในประเทศไทย โดยจะทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีสหรัฐอเมริกาในข้อ 1
- 3) เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปได้ว่าประเทศไทยสมควรนำหลักการของกฎหมายดังกล่าวในประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้หรือไม่ หากสมควรก็จะเสนอแนะในเบื้องต้นถึงการให้แนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์ โดยเจ้าพนักงานของรัฐในประเทศไทย ตลอดจนวิเคราะห์ถึงข้อดี-ข้อเสีย หากจะอนุญาตให้เจ้าพนักงานของรัฐทำการดักฟังทางโทรศัพท์ได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย โดยวางขอบเขตในการให้อำนาจให้ชัดเจน

### 1.4 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาโดยการวิจัยทางนิติศาสตร์ (Legal Research) โดยค้นคว้าวิเคราะห์กฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นหลักในการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

### 1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ทราบถึงความหมายและประวัติความเป็นมาของการดักฟังทางโทรศัพท์โดยเจ้าพนักงานของรัฐ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว การรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากการดักฟังทางโทรศัพท์ โดยเจ้าพนักงานของรัฐตามกฎหมายต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา

2) เพื่อเป็นการเสนอแนะเบื้องต้นว่าประเทศไทยสมควรนำหลักการของกฎหมายต่างประเทศในเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้หรือไม่ หากสมควรก็จะเสนอแนะในเบื้องต้นถึงหลักเกณฑ์ แนวความคิด และแนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไทยในอนาคตต่อไป

3) ช่วยให้มีการศึกษา และวิเคราะห์ในเรื่องนี้อย่างละเอียดต่อไปในอนาคต